

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete med fokus på nyanlända elever

KURS: Examensarbete för grundlärare fritidshem, 15 hp.

PROGRAM: Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem, 180 hp.

FÖRFATTARE: Michaela Andersson, Jennifer Forssblad

HANDLEDARE: Ingrid Bardon

EXAMINATOR: Annica Otterborg

TERMIN: VT18

SAMMANFATTNING

Michaela Andersson, Jennifer Forssblad

”Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete med fokus på nyanlända elever”

”Systematic quality work with focus on newly arrived students in leisure-time center”

Antal sidor: 25

Idag saknas nationella riktlinjer för mottagande och fortsatt arbete med nyanlända elevers utbildning. Det är upp till varje huvudman att rekontextualisera de policydokument som finns och sedan organisera en långsiktig planering som berörda aktörer kan följa. De policydokument som finns är rekommendationer riktade till den obligatoriska skolan och i dessa dokument står fritidshemslärare med men under övrig personal. Syftet med denna studie är att undersöka hur det systematiska kvalitetsarbetet organiseras på fritidshem för mottagande och arbete med nyanlända elever ur ett huvudmannaperspektiv och hur det kommuniceras till berörda aktörer på fritidshemmen. För att förstå hur huvudmän arbetar och tolkar policydokument inspireras studien av policy enactment-teori. För att besvara detta formuleras tre forskningsfrågor: Hur arbetar huvudmän med planering, rutiner och uppföljning i sitt arbete med nyanlända elever? Hur kommuniceras informationen kring arbetet med nyanlända elever till berörda aktörer på fritidshemmen? På vilket sätt kopplas arbetet med nyanlända elever ihop med övrigt systematiskt kvalitetsarbete?

Studien har en kvalitativ ansats där halvstrukturerade intervjuer med huvudmän används som metod. Resultatet visar att huvudmännen arbetar på olika sätt med nyanlända elever samt fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete, detta trots att de utgår från samma styrdokument. Gemensamt för alla huvudmän är att fritidshemmets verksamhet inte prioriteras lika mycket som den obligatoriska skolan och att detta visar sig i fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete.

Sökord: Nyanlända elever, fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete, policy enactment-teori

---

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för Lärande och Kommunikation (HLK) Box 1026 55111 JÖNKÖPING	Gjuterigatan 5	036-10 10 00	036162585

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete	2
2.2 Fritidshemmets uppdrag	2
2.3 Nyanlända elever	3
2.4 Utbildning för nyanlända elever	3
2.5 Teoretisk utgångspunkt	4
3. Tidigare forskning	4
3.1 Systematiskt kvalitetsarbete	4
3.2 Nyanlända elever	6
3.3 Barn som tvingats fly	7
4. Syfte och frågeställningar	8
5. Metod	9
5.1 Forskningsetisk utgångspunkt	9
5.2 Halvstrukturerade intervjuer	9
5.3 Urval	10
5.4 Genomförande	10
5.5 Bearbetning av material	10
5.6 Tillförlitlighet	11
6. Resultat	12
6.1 Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete – från en huvudmans perspektiv	12
6.2 Arbetsfördelning och kommunikation	14
6.3 Mottagande av nyanlända elever	16
7. Diskussion	19
7.1 Resultatdiskussion	19
7.2 Metoddiskussion	21
7.3 Fortsatt forskning	22
8. Referenser	23
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

Tänk dig att en skådespelare blir inkastad i en föreställning utan manus och direktiv. Där och då ska skådespelaren underhålla och tillgodose publikens alla förväntningar. Detta utan att veta vilken show hen medverkar i. Denna liknelse går att jämföra med många lärares situation i mottagandet och arbetet med nyanlända elever. Idag finns det forskning som förklarar att kommuner och skolor själva får bestämma hur deras mottagande och fortsatta undervisning för nyanlända elever ska organiseras och anpassas till praktiken (Taylor 2008; Skowronski 2013; Bergendorff 2014). Det saknas nationella skrivningar som kan ge huvudmän, rektorer och lärare tydliga riktlinjer i hur detta ska utföras. Lärare upplever att de står ensamma och får på eget bevåg improvisera fram individanpassad- och likvärdig undervisning (Taylor, 2008). Precis som den improviserande skådespelaren utan manus får läraren agera i förhoppning att möta huvudmän, rektorer, vårdnadshavare och elevers förväntningar – men utan tydliga riktlinjer i policydokument.

I ett pressmeddelande från den 23 mars 2017 berättar Skolverket att det är 79 400 nyanlända elever i svensk grundskola. Det är en ökning med 27 % i jämförelse med föregående läsår då antalet var 62 400 nyanlända elever. Denna ökning har även skett på fritidshemmen. Under hösten år 2017 hade svenska fritidshem 484 400 elever, det är en ökning med 6 400 elever på ett läsår (Skolverket, 2018). Hur kommuner och skolor ska möta och planera undervisning för nyanlända elever är en tolkningsfråga, då det inte direkt finns några nationella skrivningar om hur arbetet ska utföras och vad det ska innefatta. Det enda som finns är rekommendationer från Skolverket (2016) men tyvärr är rekommendationerna främst riktade till den obligatoriska skolan.

Sedan slutet på 1990-talet (Skolverket, 2015) är det bestämt att alla skolans verksamheter ska skapa och aktivt arbeta med systematiskt kvalitetsarbete och i detta bör mottagande och arbete med nyanlända elevers utbildning finnas med. Under VFU-perioder har vi mött improviserande fritidshemslärare¹ som gör allt för att möta eleven där hans kunskaper, förmågor och erfarenheter är. Men ett konstaterande är att det saknas nationella riktlinjer för hur fritidshemslärare ska göra. Med denna studie vill vi uppmärksamma de likheter och olikheter som finns i mottagandet samt arbetet med nyanlända elever, då det är huvudmännens uppgift att tolka och rekontextualisera de policydokument som finns.

---

¹ Denna benämning innefattar Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem och fritidspedagoger

2. Bakgrund

I det här avsnittet ges en fördjupning i fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete samt uppdrag. Följande rubriker behandlar begreppsförklaring av nyanlända elever samt förklarar Skolverkets allmänna råd med kommentarer för utbildning för nyanlända elever.

2.1 Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete

Syftet med systematiskt kvalitetsarbete² är att nationella mål och bestämmelser som finns för svensk utbildning ska uppfyllas. Med SKA skapas delaktighet och kommunikation om måloppfyllelse samt uppmärksammas eventuella brister. Alla elever ska erbjudas en likvärdig utbildning med hög kvalitet. Alla elever har rätt till en likvärdig utbildning där deras eget behov och intresse får ta plats och bli bemött. Att arbeta med ett kvalitetsarbete är en förutsättning för att kunna bevara och utveckla utbildningens kvalitet och säkerställa att utbildningen uppfyller nationella mål. Förutom måloppfyllelse behöver verksamhetens resultat följas upp och utvärderas i förhållande till vad vetenskap och beprövad erfarenhet säger. Genom SKA blir det tydligt vad som ska prioriteras och utvecklas i utbildningen, när och hur olika åtgärder ska genomföras och vem som ska ansvarar för det. SKA bör bedrivas både på huvudmannanivå och på varje skolverksamhet och har varit ett krav sedan början av 1990-talet (Skolverket, 2015).

Huvudmannen har det yttersta ansvaret för att utbildning organiseras, följs upp och utvärderas i relation till måloppfyllelsen. Detta för att vid behov kunna förbättra och skapa förutsättningar att bedriva ett kvalitetsarbete som säkerställer kvalitet och likvärdighet. Rektorn är ansvarig för enhetens kvalitetsarbete och för att det finns förutsättningar att bedriva och utveckla utbildningen utifrån de nationella målen och riktlinjerna. Lärare och övrig personal ansvarar för att bedriva kvalitetsarbetet som ska skapa förutsättningar för varje elev att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till nationella mål. Detta gäller för hela skolväsendet (Skolverket, 2015).

Arbetet med nyanlända elever bör, precis som annan verksamhet i skolan, ingå i SKA. Huvudmannen bör ha en långsiktig och väl förankrad planering för hur arbetet med nyanlända elever ska organiseras. Det bör också utformas en planering för hur nyanlända elevers kunskapsutveckling ska följas upp. Hur arbetet ska planeras bör ske i samråd med rektor, detta för att få kunskap om hur arbetet praktiskt ska ske. Med denna planering blir det tydligare för all involverad personal vad som ska prioriteras och utvecklas i arbetet med nyanlända elever, när och hur olika insatser ska genomföras och vem som ansvarar för dem. Detta kan ge bättre förutsättningar för att ge varje nyanländ elev ett bra mottagande och en god utbildning (Skolverket, 2016).

2.2 Fritidshemmets uppdrag

Fritidshemmets verksamhet är en unik arena där lärande, omsorg och utveckling bildar en helhet som ska utgå från elevernas behov, erfarenheter och intressen. Fritidshem ska stimulera elevernas lärande och utveckling och samtidigt bidra till en meningsfull fritid där elevernas intresse blandas med rekreation och vila. Fritidshemslärare ska aktivt arbeta för att stimulera elevernas lärande och utveckling på variationsrika sätt där olika lärmiljöer och uttrycksformer få ta plats. Fritidshemmet har, förutom sitt uppdrag att möta och tillgodose elevernas tankar och åsikter, ett kompletterande uppdrag mot förskoleklassen och den obligatoriska skolan där elevernas livslånga lust att lära ska få chans att gro och växa. Fritidshemmet har också som

---

² Benämns i fortsättningen som SKA

uppdrag att ge elever möjlighet att utveckla sina relationer, både med kamrater och till sig själva. Eleverna ska på fritidshemmet få vara sig själva och verksamheten ska ta tillvara på elevernas olikheter och på mångfalden (SFS 2010:800). Fritidshemmets uppdrag består av två väsentliga delar: det demokratiska uppdraget samt kunskapsuppdraget. Det demokratiska uppdraget fokuserar på att fostra goda samhällsmedborgare som har ett demokratiskt förhållningssätt till sin omgivning. Kunskapsuppdraget fokuserar mer på att förmedla kunskaper och utveckla färdigheter (Rohlin, 2012). I fritidshem finns nationella mål och bestämmelser som ska uppnås i verksamheten. I detta bottenar ett kvalitetstänk som har syftet att göra verksamheten bättre och i ständig utveckling. Fritidshemmet har som skyldighet att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, dokumentera och utveckla sin verksamhet (Pihlgren, 2017). Det garanteras genom SKA, som likt ett snurrande kvalitetshjul behandlar kartläggning, måluppfyllelse, reflektion, uppföljning och utvärdering (Pihlgren, 2013).

2.3 Nyanlända elever

En nyanländ elev är ett barn som varit bosatt utomlands men vid nuläget är bosatt i Sverige. Barnet ska ha påbörjat sin utbildning i svensk skolan senare än höstterminens start det kalenderår då hen fyller sju år. Efter fyra år i svensk skola räknas inte eleven längre som nyanländ (SFS 2010:800). Nyanlända elever kan vistas i Sverige på olika villkor och kan ha bagaget fyllt med olika erfarenheter och upplevelser. En nyanländ elev kan vara asylsökande, barn till arbetskraftsinvandring eller svensk medborgare som bott utomlands men inte gått i den svenska skolan (Skolverket, 2016). Ett barn som tvingats fly från sitt hemland kan också vara en nyanländ elev (Bunar, 2010).

2.4 Utbildning för nyanlända elever

Från den 1 januari 2016 har det skrivits nya bestämmelser om utbildning för nyanlända elever (Skolverket, 2016). Dessa allmänna råd finns publicerade i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS 2016:2) och grundar sig i bestämmelser från skollagen (SFS 2010:800), skolförordningen (SFS 2011:185), gymnasieförordningen (SFS 2010:2039) och läroplaner. De allmänna råden beskriver hur hemkommuner, huvudmän, lärare, rektorer och övrig skolpersonal kan och bör arbeta med mottagandet av nyanlända elever och deras fortsatta utbildning. Det enda som gör att de allmänna råden inte behöver följas är om verksamheterna på egen hand ser till att de bestämda kraven för utbildning uppfylls. De allmänna råden gäller främst för de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildningen. Bestämmelserna vänder sig delvis till huvudmannen som har i uppgift att se till att utbildningen genomförs på rätt sätt. Huvudmannen ska ge rektorer, lärare och övrig skolpersonal förutsättningar att följa dessa allmänna råd (Skolverket, 2016).

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och rätt till utbildning i åldrarna 7–16 år (SFS 2010:800). Från den 1 januari 2018 har en lagändring skett som gör att barn i Sverige har skolplikt från och med det kalenderår som barnet fyller sex år. Denna lagändring gör att barns skolplikt går från nioårig till i regel tioårig (Prop. 2017/18:9). Fritidshemmet är inte en del av den obligatoriska skolan men har ett tydligt pedagogiskt uppdrag med riktlinjer i Läroplan för grundskola, förskoleklass och fritidshem³. Fritidshemmet ska möta alla elever efter deras behov och intresse och låta dem utvecklas efter egen förmåga och förutsättning (SFS 2010:800).

---

³ Benämns i fortsättningen som Lgr11

I arbetet med nyanlända elever finns det förutsättningar som berörda parter bör arbeta efter. Huvudmannen har som uppdrag att försäkra sig om att rektor på berörd verksamhet har tillräckligt med resurser för att leva upp till de bestämmelser som finns om mottagandet av nyanlända elever och för deras fortsatta utbildning. Huvudmannen ska också utforma en långsiktig planering för mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever. I denna planering ska det skapas rutiner som berörda parter kan använda för att utvärdera hur mottagandet och den fortsatta utbildningen har gått samt vilka åtgärder som ska användas om det inte fungerar (Skolverket, 2016).

2.5 Teoretisk utgångspunkt

Denna studie inspireras av en policy enactment-teori. Det engelska ordet enactment motsvarar i studien: när huvudmän försöker skapa mening med policytexter genom användandet i praktiken, det vill säga på fritidshemmen. Denna teori bidrar till mer förståelse för hur huvudmän arbetar, organiserar och planerar SKA på fritidshemmet med fokus på nyanlända elever samt hur det kommuniceras till berörda aktörer. Policy enactment handlar om att tolka och kreativt rekontextualisera policytexter (Ball, 2012). I detta fall är en policytext Skollag (SFS 2010:800), Lgr11 samt Allmänna råd för utbildning för nyanlända elever. Policy enactment är en översättning på hur man får dessa texter att fungera i praktiken (Ball, 2012).

Policytexter kan tas gör givet som en metod för att lösa praktiska problem, men det bör istället ses som vägledning och som stöd för att på egen hand få en fungerande verksamhet som når nationella mål (Ball, 2012). Hur denna rekontextualisering sker beror på hur huvudmän uppfattar sitt uppdrag samt vilka förutsättningar och villkor som är på det givna fritidshemmet (Lager, 2015).

Policytexter är skrivna för den ultimata skolan – i politikerns fantasivärld. Därför måste texterna tolkas och rekontextualiseras för att knyta an till verkligheten. Alla policytexter tolkas på flera nivåer: huvudmannanivå, skolnivå och individnivå. Därför kan tolkningarna se olika ut (Ball, 2012).

3. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning som behandlar systematiskt kvalitetsarbete, nyanlända elever samt barn som tvingats fly.

3.1 Systematiskt kvalitetsarbete

I slutet på 1990-talet betonade svensk regering att det skulle finnas kvalitet i svensk utbildning. Begreppet spred sig snabbt mellan olika verksamheter i utbildningssystemet. I spridningen blev begreppet kvalitet ett centralt problem – för vad är egentligen kvalitet? Bergh (2011) vill med sin artikel identifiera de problem som kvalitet avses lösa men också besvara frågan vad kvalitet är i relation till svensk utbildning. För att besvara detta fokuserar Bergh på fyra kriterier som svensk regering utgår ifrån när de ska kategorisera kvalitet i samband med konkreta kontexter. Kriterierna är pedagogisk kvalitet, resultatbaserad kvalitet, marknadskvalitet och slutligen systemkvalitet. Den sist nämnda fokuserar på rättsliga åtgärder, strukturer, inspektioner och kvalitetsrapporter och kan i verklighetens kontext synas i SKA.

Lager (2015) har gjort en policyanalys som utforskar hur SKA genomförs i kommun, förskola och fritidshem. Doktorsavhandlingen är uppdelad i två delstudier och i detta arbete har fokus legat främst på delstudie två då den belyser fritidshemmets kontext. Syftet med delstudie två

är att utforska rekontextualisering av SKA i fritidshem samt hur lärarna planerar, organiserar, dokumenterar och utvärderar sin verksamhet. Lager (2015) förtydligar att det finns begränsad kunskap om fritidshemmets praktik och hävdar att det är ett svagt beforskat område. Fritidshemmet har upplevt stora förändringar under de senaste 20 åren, vilket har gjort att verksamhetens utbildningsuppdrag har förtydligats med bland annat ett eget kapitel i Lgr11. I denna utveckling har det lagstadgats att fritidshemslärare ska skapa och aktivt arbeta med SKA. Dock finns det selektiv kunskap om hur fritidshemmet ska bedrivas och vad verksamheten ska innehålla, vilket i sin tur gör att arbetet med SKA blir eftersatt. Ofta saknas det tydliga metoder som visar hur fritidshemmets analys, bedömning och utvärdering ska ske för att det ska vara systematiskt. Delstudiens resultat beskriver också spänningar i fritidshemmets kontext, då det kräver en balans mellan att praktiskt arbeta i nuet och systematiskt planera för framtiden (Lager, 2015).

Lager, Sheridan & Gustafsson (2015) har gjort en undersökning om SKA på fritidshem, genom att följa två lärare i deras arbete med planering, organisation, dokumentation och utvärdering. Syftet med deras undersökning är att undersöka hur svensk utbildningsinstitution rekontextualiserar SKA efter sin fysiska kontext. Svenska fritidshem är en unik verksamhet som idag kan se annorlunda ut i andra länder. Det som gör det svenska fritidshemmet exklusivt är att det styrs av nationella skrivningar men också att de har samma krav på kvalitet som den obligatoriska skolan. Lager, Sheridan & Gustafsson presenterar ett resultat som fokuserar på tre olika teman, detta i samband med fritidshemslärares sätt att rekontextualisera policydokument i sin verksamhet. Det första temat förklarade hur fritidshemslärare aktivt arbetade för att ge eleverna förutsättningar för att bli goda samhällsmedborgare. Fritidshemslärarna planerar för att varje elev ska få med sig värderingar, relationer och sociala förmågor som kan skapa möjligheter för dem att utvecklas och växa. Det andra temat beskrev hur fritidshemslärare arbetade för att aktivt bygga verksamheterna utifrån elevernas egna intressen och behov. Det tredje temat fokuserade på fritidshemslärares sätt att dokumentera aktiviteter utifrån elevgruppen. Trots detta beskriver Lager, Sheridan & Gustafsson att fritidshemmets dokumentation och utvärdering blir osynlig i praktiken – inte beroende på lärarna utan på att de specifika styrformerna som finns inte passar fritidshemmets levande kontext.

Andersson (2013) beskriver att fritidshemslärare villkor har förändrats i takt med de senaste decennierna, särskilt med tanke på den förändrade styrning av skolan som kommit att ställa andra krav på lärare och deras arbetslag. Anderssons doktorsavhandling har som syfte att förstå hur externa krav på redovisning av kvalitet och bedömning i fritidshemmet påverkar fritidshemslärares yrkesutövning och identitet. Andersson har genomfört sin studie med enkätundersökning och intervjustudie med tillhörande fältstudier, dokumentanalyser och skattningsscheman. Doktorsavhandlingen lyfter flera slutsatser och vi har valt att lyfta dem som rör bedömning, kvalitet och utvärdering. Andersson beskriver att fritidshemslärare lämnas ensamma att hantera de förändringar som skett, både av verksamheten men också av kraven på systematisk utvärdering. Fritidshemslärare känner inte att deras yrkeskunskaper räcker för att bära detta ansvar själva, då deras arbetsvillkor ser annorlunda ut idag än vad de gjorde tidigare. Det är brist på tid och ovana hos fritidslärarna som gör att utvärderingar på fritidshem inte blir av. Det framgår i Anderssons undersökning att fritidshemslärare anser sig själva som bäst lämpade att utvärdera och bedöma sin verksamhet, men att de hamnar efter i arbetet då verksamheterna idag har fler elever, mindre personaltäthet samt brist i planeringstillfällen. Fritidshemslärare önskar att få tid och möjlighet att tydliggöra sin verksamhet, genom ökad dokumentation och kvalitetsredovisning.

Lager (2010) förklarar att en viktig aspekt i SKA är att huvudmännen har en god tolkningsförmåga, på grund av att de har det yttersta ansvaret att rekontextualisera policydokument. Huvudmannen bör ha kompetens, legitimitet och kontextkännedom om de verksamheter som bedriver SKA. Beroende på huvudmännens tolkningsförmåga kan SKA se olika ut.

3.2 Nyanlända elever

Bunar (2010) har tillsammans med vetenskapsrådet ställt samman en rapport om forskning kring nyanlända elever. Rapporten lyfter svensk skolorganisation och nyanlända elevers förutsättningar till lärande. I forskningslitteratur, myndighetsrapporter och policydokument används flera olika begrepp för att beskriva nyanlända elever. Det kan bland annat betecknas som nyanlända, sent anlända, flyktingbarn eller asylsökande barn. Gemensamt för alla är att de är debutanter i den svenska skolan. Bunar vill med sin rapport ta reda på var forskningen står idag, när det gäller kunskap om nyanlända elevers lärandeprocesser i relation till den svenska skolan. I rapporten lyfts en granskning som Skolinspektionen gjorde år 2009. Granskningen skedde av ett urval svenska skolor där Skolinspektionen gav hård kritik mot bland annat att nyanlända elever exkluderades från andra elever, lärarnas bristande kunskaper om eleverna och frånvarande policydokument från huvudmän (Skolinspektionen, 2009).

Taylor (2008) beskriver att lärare i Brisbane, Australien, har bristande kunskaper om flyktingbarn och nyanlända elevers specifika behov och förutsättningar för integrerad skolgång. Lärarna misslyckas även med möjligheten att integrera dessa elever i samhället. Taylor lyfter också bekymret med nationell frånvaro av policydokument för nyanlända elevers integrering i skolan. Det skapas inte tydliga riktlinjer som lärare och resterande skolpersonal kan arbeta efter, varken när det rör flyktingbarn eller nyanlända elever. Processen beskrivs som att skolorna har lämnats att på egen hand improvisera ihop vad som är bäst för att integrera och nå dessa elever (2008).

Bergendorff (2014) beskriver att nyanlända elevers utbildning är ett viktigt utvecklingsområde inom svensk skola, dock regleras den inte av skolans styrdokument. Det innebär att huvudmän och respektive skola själva får bestämma hur mottagandet av nyanlända elever ska organiseras och genomföras, samt hur de ska introduceras i skolan. Detta har nationella skolmyndigheter uppmärksammat flera gånger då de i rapporter har påpekat brister i kommuners och skolor mottagande av nyanlända elever (Myndigheten för skolutveckling, 2005; Skolinspektionen 2009). De rapporterar bland annat om bristen på kartläggning av elevernas tidigare kunskaper och erfarenheter samt att undervisningen i förberedelseklasser endast fokuserar på att utveckla det svenska språket. Det rapporteras också att nyanlända elever placeras utifrån ekonomi och tradition istället för efter individuella behov (Bergendorff, 2014).

Myndigheten för skolutveckling (2005) påpekar att undervisning ska vara individanpassad och därför måste huvudmän och skolor kartlägga nyanlända elevers färdigheter och kunskaper. En kartläggning ska ge kännedom om elevens tidigare erfarenheter av skola, kunskaper, erfarenheter men också upplevelser. Skolan ska möta varje elev där hen befinner sig och därför bygga utbildningen på hans tidigare erfarenheter, istället för att kompensera för eventuella brister. Att ge varje nyanländ elev en utvecklingsplan baserad på uppriktigt kartläggning ger större möjlighet till en individanpassad och givande undervisning.

Skowronskis (2013) studie handlar om interaktionen mellan elever med särskilt fokus på nyanlända elever, deras möjligheter och hinder för att bli inkluderade i sina respektive skolor

samt elevernas egna sätt att hantera dessa möjligheter och hinder. Avhandlingen är indelad i fyra delar, där den andra delen beskriver hur mottagningssystemet för nyanlända elever fungerar i Malmö. Skowronski beskriver att mottagning av nyanlända elever ser olika ut från olika kommuner i Sverige. I studien lyftes staden Malmö, deras riktlinjer för mottagande utgick till viss del från Malmö stads egna riktlinjer men också Skolverkets Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever. Det är dock tydligt att det inte finns kommunala riktlinjer, gemensam samsyn eller organisation kring mottagande av nyanlända elever, utan hur mottagningen genomförs i de olika skolverksamheterna varierar drastiskt.

3.3 Barn som tvingats fly

Fjällhed (2012) beskriver att det idag finns möjlighet att resa till andra kontinenter, möta människor från andra länder och berikas av olika kulturer och religioner, mer än vad som tidigare varit möjligt. Det är vanligt att människor väljer att flytta, både till nya städer men också till nya länder. Dock är situationen i världen präglad av kontraster, samtidigt som det geografiska avståndet mellan människor blir kortare ökar skillnader i människors förutsättningar och livsvillkor.

Enligt UNHCR (u.å.) är det just nu 65 miljoner människor som tvingats fly från krig och förföljelse. Av dessa är 28 miljoner barn, vilket är det högsta antalet sedan andra världskriget (UNICEF, 2018).

Hur den nya vardagen blir för ett barn som tvingats fly beror på flera faktorer. Det regleras bland annat av samhället och skolans prioriteringar, resurser och historia samt lärarnas och klasskamraternas kunskap och inställning till barn som varit på flykt. Det finns tydliga brister på vetenskapligt grundad kunskap kring hur mottagande och undervisning ska ske för ett barn som tvingats fly. Oftast får lärarna i sin egen praktik planera och improvisera fram sin undervisning för att nå till eleven. Detta gör att undervisningens likvärdighet ställs på sin spets. Skolan och fritidshemmet spelar en viktig roll för barn som tvingas fly, främst i deras process att lära men också som en framtidsskapande aktör. Skolan och fritidshemmet har också en avgörande roll i om barn som tvingats fly får känna delaktighet i en trygg miljö som utgår från deras individuella behov och förutsättningar (Fjällhed, 2013).

4. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur det systematiska kvalitetsarbetet organiseras på fritidshem för mottagande och arbete med nyanlända elever ur ett huvudmannaperspektiv och hur det kommuniceras till berörda aktörer på fritidshemmen.

- Hur arbetar huvudmän med planering, rutiner och uppföljning i sitt arbete med nyanlända elever?
- Hur kommuniceras informationen kring arbetet med nyanlända elever till berörda aktörer på fritidshemmen?
- På vilket sätt kopplas arbetet med nyanlända elever ihop med övrigt systematiskt kvalitetsarbete?

5. Metod

Studien har en kvalitativ ansats då syftet är att undersöka hur det systematiska kvalitetsarbetet organiseras på fritidshem för mottagande och arbete med nyanlända elever ur ett huvudmannaperspektiv och hur det kommuniceras till berörda aktörer på fritidshemmen.

5.1 Forskningsetisk utgångspunkt

Studien baserades på det grundläggande individskyddskravet som konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002). Detta var grunden i alla studiens moment. Informationskravet konkretiserades direkt genom att berörda personer i studien fick information om studiens syfte och moment innan de fick ge sitt godkännande att medverka (bilaga 1). Respondenterna fick därefter mer detaljerad information om studiens alla moment samt deras rätt att när som helst under studiens gång avbryta eller justera sin medverkan. Respondenterna fick i början av studien ge sitt godkännande via mail men också innan påbörjad intervju, för att tillgodose samtyckeskravet. Alla uppgifter om respondenterna skrivs om, för att tillgodose deras rätt till konfidentialitet. Respondenternas namn får nya beteckningar och kommuner skrivs inte ut i studien. Den information som delges kommer endast att användas för studiens syfte.

5.2 Halvstrukturerade intervjuer

Studien baserades på halvstrukturerade intervjuer som utgick från en intervjuguide (bilaga 2) med färdiga frågor och stödord. Denna form av intervju gav utrymme till följdfrågor och flexibilitet vilket gav data av god kvalitet. Halvstrukturerade intervjuer innebär att samma frågor ställs till alla respondenter (Gillham, 2008). Intervjufrågorna genomgick en utvecklingsprocess för att säkerställa att de följde studiens syfte. Det genomfördes med en testintervju med två studenter från grundläroprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem.

Intervjuerna dokumenterades med hjälp av ljudinspelning. Den ickeverbala kommunikationen som gav uttryck i intervjuerna, som till exempel ansiktsuttryck och kroppsspråk (Gillham, 2008), dokumenterades i stödanteckningar. För att vara på den säkra sidan spelades intervjuerna in med två olika enheter, för att minimera risken av utebliven ljudupptagning. En kritisk aspekt av denna undersökningsmetod är att den är tidskrävande, både vid genomförande och i efterarbete (Stukát, 2011). Detta bemöttes med tydlig tidsplanering av både intervjuerna och efterarbetet då det avsatts specifik tid.

Intervjuerna har planerats efter Gillhams fem steg att genomföra en intervju (2008):

1. Förberedelsefas – Rekrytering av respondenter, information om studien samt kontaktuppgifter till intervjuerna.
2. Den inledande kontakten – Sker precis innan intervju. Presentation och byte av artighetsfraser.
3. Orienteringsfasen – Förklaring av studien i sin helhet, intervjun upplägg samt verktyg.
4. Den substantiella fasen – Praktiskt genomförande av intervjun. Intervjuerna ska vara väl förberedda och pålästa.
5. Avslutningsfasen – En nedvarvning inför avslutet.

5.3 Urval

Bekvämlighetsurvalet användes i den inledande fasen när kommuner kontaktades. Detta urval blev lämpligt då kännedom fanns om kommunerna efter tidigare arbetslivserfarenhet samt verksamhetsförlagd utbildning. Efter bekvämlighetsurvalet användes ett målstyrt urval för att få fram vilka respondenter som skulle intervjuas i respektive kommun. Målstyrt urval betyder att de respondenter som deltog i studien hade en direkt koppling till de frågor som undersöktes och att de har information och kompetens som knöts an till studiens syfte (Bryman, 2011). Respondenterna motsvarade fyra olika mellanstora kommuner där alla hade en ledande befattning inom skola- och barnomsorg på huvudmannanivå.

- Kommun 1: 2 respondenter, grundskolechef och utvecklingsledare.
- Kommun 2: 2 respondenter, grundskolechef och samordnare.
- Kommun 3: 2 respondenter, grundskolechef och rektor.
- Kommun 4: 1 respondent, grundskolechef.

Tre av kommunerna önskade att få vara två respondenter närvarande vid intervju, på grund av att deras kollega kunde ge en bättre inblick i deras arbete och organisation. Det kunde upplevas som problematiskt att vara ensam respondent i en intervju, speciellt om intervjuerna är av större antal (Trost, 2010). Denna risk uppmärksammades genom att låta de respondenter som har möjlighet ta med en kollega med större kompetens.

5.4 Genomförande

Nio huvudmän kontaktades med förfrågan om att delta i studien. Denna kontakt skedde via mail där information om studiens syfte, innehåll, undersökningsmetod samt etiska aspekter presenterades (bilaga 1). Det var fyra huvudmän som svarade att de hade möjlighet att delta i studien, men det fanns intresse för studien hos resterande huvudmän. De hade dock inte tid att delta. Efter respondenternas godkännande skickade vi mer information om intervjuens längd och förslag på datum samt kontaktuppgifter. Respondenterna fick ta del av intervjufrågorna samt Skolverkets allmänna råd för utbildning för nyanlända elever innan intervjun. Detta för att ge respondenterna bättre förutsättningar och möjligheter att besvara frågorna på ett mer fördjupat sätt samt ge möjligheten att reflektera över deras egen organisation.

Intervjuerna skedde på respondenternas arbetsplats genom en direkt intervju. Innan påbörjad intervju informerades respondenterna om studien i sin helhet samt metodens verktyg för ljudinspelning. Samtliga intervjuer pågick i ungefär 25-30 minuter. Antalet respondenter varierade, i kommun 2 fick samordnaren förhinder och kunde inte delta i undersökningen. Detta fick vi information om på plats, men huvudmannen ville fortfarande medverka. Under intervjuerna fördelades ansvaret så att en intervjuare var mer ledande i intervjufrågorna och den andra mer observerande och ansvarig för stödanteckningarna. Efter avslutade intervjuer fick respondenterna än en gång information om sina rättigheter i studien, att de själva styr över sin medverkan och att datainsamlingen endast ska användas för studiens syfte.

5.5 Bearbetning av material

Det inspelade materialet samt stödanteckningarna från intervjuerna var studiens empiriska material (Ahrne & Svensson, 2015). Transkribering skedde direkt efter avslutad intervju och materialet skrevs av ordagrant i text. **Bearbetningen av materialet utgick till viss del från Gillhams grundregler för transkription. Gillham (2008) lyfter vikten av att börja transkribera direkt efter avslutad intervju, då är intervjun fortfarande färsk i minnet. I bearbetningen är det viktigt att vara noggrann med detaljerna, som till exempel att ge**

respondenter och forskare olika typsnitt och färg. Det gav en tydlighet i vem som har sagt vad. I transkribering kan det vara svårt att återspegla respondenternas tonläge, betoningar, uttryck, tempo och kroppsspråk (Gillham, 2008). Denna risk bemöttes genom att spara originalinspelningarna från intervjuerna samt att ha med stödanteckningarna i transkriberingen. Det som inte transkriberades var när intervjuerna svarade respondenterna med uttryck som till exempel "mm", "aa", och "ja precis". Transkriberingarna skrevs ut i pappersform, detta för att underlätta analysarbetet.

Materialet bearbetades med hjälp av tematisk analys, detta för att hitta betydelsefulla mönster, likheter eller teman och i avkodningen var syftet att jämföra respondenternas svar för att kunna fastställa vad de hade gemensamt samt vad som skiljde dem åt (Bryman, 2011).

5.6 Tillförlitlighet

Trost (2010) nämner att det finns fyra komponenter som bör uppfyllas för att en studie ska anses trovärdig. Dessa fyra komponenter är kongruens, precision, objektivitet och konstans. Kongruens innebär att frågorna är formulerade på liknande sätt och avses mäta samma sak. Precision avser intervjuarens sätt att registrera svar. Objektivitet innebär att oavsett intervjuare ska svarsregistreringen ske på liknande sätt. Konstans innebär att deltagarna har möjlighet till svarsändring, med hänsyn till tidsaspekten och att attityder kan förändras. Vi säkerställde studien genom att tillgodose Trost (2010) fyra komponenter för en trovärdig studie. Kongruensen tillgodosågs genom en intervjuguide med stödord som var relevanta till studien syfte och innehåll. Till ljudupptagningen används två enheter för att säkerställa precisionen. För att garantera objektivitet transkriberade vi utifrån en gemensam mall där vi förtydligar vem som har sagt vad och tar hänsyn till det som ljudupptagningen inte får med, genom att även transkribera med de stödanteckningar som skrivits under pågående intervju.

Studien gick inte att generalisera detta beroende på tidsaspekten och den mängd kommuner som deltagit i studien. Studien kan istället ge en inblick i hur SKA organiseras i de kommunerna där intervjuerna genomfördes och eventuellt vara en motivation till fortsatt arbete. Studiens trovärdighet förstärktes i resultatet då citat ur intervjuerna lyftes.

6. Resultat

I detta avsnitt presenteras studiens resultat kategoriserat efter att besvara studiens forskningsfrågor. Studiens empiri är uppdelad efter tre kategorier: fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete – från en huvudmans perspektiv, arbetsfördelning och kommunikation, och mottagande av nyanlända elever. Policy enactment-teorin har varit en inspiration i tolkningsarbetet. Citat från intervjuerna lyfts för att ge större förståelse för det redovisade resultatet samt höja studiens trovärdighet.

6.1 Fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete – från en huvudmans perspektiv

I samtliga kommuner beskrivs en tydlig och reviderad struktur och organisation kring arbetet med fritidshemmets SKA, men det framgår att innehållet är nytt. Tre kommuner har fått kritik från Skolinspektionen om fritidshemmets SKA, inom en tidsperiod av de senaste tre åren. Kommun 4 har inte fått någon anmärkning om fritidshemmets SKA men berättar att fritidshemmet är en del av skolorganisationen och att de har ett gemensamt SKA. Samtliga kommuner beskriver att de aktivt vill arbeta och utveckla fritidshemmets SKA men att arbetet fortfarande är i startgroparna.

Kommun 1: Vi har väl inte uppmärksammat fritids jättemycket tidigare om man ska vara ärlig...

Kommun 4: Fritids är ju ... vad ska jag säga, fritids har utvecklats tycker jag i alla fall på ett väldigt väldigt bra och trivsamt och kvalitetsmässigt sätt på de här nio åren jag har varit här. Jag upplevde att när jag kom hit från början då att fritids var som du beskrev för en stund sen, det var liksom ett gäng som sysslade med nånting på morgonen här och sen nånting på eftermiddagen...

Kommun 3: Så kunskapen kring fritidshemmen finns inte fullt ut hos alla rektorer, vilket man är medveten om och också behöver jobba med. Men det betyder också att man ibland glömmer den delen, och inte för att man inte vill utan för att man inte har kunskapen. Så det behöver vi också jobba med, och det tror jag får följder.

Kommun 2: Nu ska vi se. 2015 fick vi en, fick vi – Skolinspektionen tyckte inte att vi hade bra systematiskt kvalitetsarbete på fritidshem ... Det syntes inte i vårt systematiska kvalitetsarbete. För vi har gjort ... Ibland är det ju bra att få en inspektion som, som får en att, få en spark i rumpan så att säga. Eh ... Alla våra fritidspedagoger har gått 15 poängs utbildning nu då de senaste två åren. Kopplat till --- (namn på universitet), som handlar om systematiskt kvalitetsarbete. [...] så eh, har vi gjort om vårt systematiska kvalitetsarbete för det är nu andra året vi jobbar med det. Och verkligen tryckt på att nu måste vi se fritidshemmet i vårt systematiska kvalitetsarbete utifrån det att vi faktiskt fick en anmärkning på det.

De gemensamma styrdokument som kommunerna använder i fritidshemmets SKA är rekommendationer från Skolverket bland annat Allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete, fritidshemmets kapitel i Lgr11 och Skollag. En av kommunerna berättar att de även arbetar och planerar efter forskning av Jan Håkansson.

Kommun 3: Mm .. Alltså, eh, vi har absolut ett stödmaterial men det är ju framtaget ur, utifrån forskning, eh, Jan Håkansson till exempel. Eh, men också utifrån, vi förhåller oss ju absolut till Allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete. Dem två är kan man säga grunden för vårt systematiska kvalitetsarbete, och det vi har gjort då är att vi har, ehm, tagit fram alltså strukturer för detta.

Samtliga kommuner beskriver en förändring i skolorganisationens SKA, främst med fokus på fritidshemmets verksamhet. Det har blivit en allt mer självständig arena med eget systematiskt kvalitetsarbete. Även om samtliga kommuner utgår till viss del från samma styrdokument om SKA, ser arbetet olika ut. Kommun 1 beskriver att det är nytt inför läsåret 2017/2018 att fritidshemmet har ett eget SKA. Det är rektor för respektive skola som har ansvar för att varje fritidshem får ta del av en mall som beskriver hur arbetet ska ske.

Kommun 1: Och det man kan se på fritidshemmet det är att det har tidigare inte lyfts ut ur vårt systematiska kvalitetsarbete men det har de gjort det här läsåret. Ansvarig rektor för varje fritidshem har fått en mall som enbart är kopplad till fritidshemmet ... full med hur dom ska göra och varför och när det blir återkoppling på... Ehm fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete.

Kommun 2 berättar att de för två år sedan gjorde om fritidshemmet SKA till ett självständigt arbete. Idag fokuserar arbetet på kommunövergripande mål som förvaltning i samråd med rektor tar fram. Dessa mål ska fritidshemmet sedan anpassa efter sin egen kontext.

Kommun 2: Men dem har en egen eh, en egen mall för hur dem ska skriva sitt systematiska kvalitetsarbete och de har ett verktyg som heter Verksamhetsskattning. Som utgår från Läroplanen, där dem identifierar vad är det vi behöver utveckla i vår verksamhet. Så skattar alla eh, sin personal sin verksamhet. Det är ganska omfattande material: då sitter alla tillsammans och så skattar dem då, ”det här behöver vi utveckla och det här är vi bra på”. Så utifrån det så sätter dem sina mål.

Gemensamt för alla kommuner är att de arbetar efter ett årshjul som förtydligar vad som ska ske vid respektive tillfälle, i samband med SKA. Detta årshjul lyfter eventuella projektområden som fritidshemmet bör arbeta med för att utveckla och förbättra sin verksamhet. Kommun 4 utmärkte sig i sitt arbete med årshjulet. De har fem utvecklingsdagar under läsåret som fokuserar på SKA. Utvecklingsdagarna infaller på studiedagar och prioriteras för lärare och fritidshemslärare. Kommun 3 utmärkte sig med deras sätt att arbeta med årshjulet, de fokuserade extra mycket på kommunikation och återkoppling i SKA.

Kommun 3: Så att vi på något sätt har tydliggjort för all personal den här styrkedjan från nämnd till pedagog. Och hur vi genom att jobba målinriktad och med att återkoppla till politiken och till alla led så får en tydlighet i varför gör vi det vi gör. Att kunna påvisa att det som, det som händer i barngrupperna behöver politiken också få till sig för att kunna ta sina beslut. Så den styrkedjan har vi jobbat väldigt mycket med

Kommun 3 har i deras arbete med SKA fokuserat på kommunikation och återkoppling med fördjupning i styrkedjan, från nämnd till berörd pedagog. Kommun 3 vill ge tydlighet i arbetet med gedigen återkoppling.

6.2 Arbetsfördelning och kommunikation

Arbetsfördelningen i de respektive kommunerna är snarlik, men beskrivs på olika sätt. Gemensamt för alla kommuner är att huvudmannen har det yttersta ansvaret att SKA utformas och aktivt följs på fritidshemmen, men det är rektorn som har ansvaret att förmedla information till fritidshemslärare samt ge rätt förutsättningar i deras arbete. Det är rektorn som i samtliga kommuner gör arbetsfördelning i fritidshemmets SKA.

Kommun 3: Fritidshemmet tillhör ju skola, vi gjorde en omorganisation tidigare har fritidshemmen eh, de har ju alltid legat i koppling till skolorna i kommunen men vi har haft en organisation där ofta förskolechefen och biträdande rektor har haft eh, fritidshemmen så det har inte egentligen legat under rektor på det sättet, även att det har gjort det så har det blivit ändå två spår. Så sen egentligen ett år tillbaka så ligger alla fritidshem under rektors ansvar och det fick vi kritik för ifrån Skolinspektionen att, att man märkte att samverkan mellan fritidshemmen och skolan blev lidande av att vi hade den organisation vi hade. Så det har vi ändrat!

Kommun 1: Ansvarig rektor för varje fritidshem har fått en mall som enbart är kopplad till fritidshemmet...full med hur dom ska göra och varför och när det blir återkoppling på... ehm fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete. Bland annat så efterfrågar jag som utvecklingsledare en... ehm verksamhetsplan där det tydligt ska framgå vad just den här skolans fritidshem behöver arbeta med och utveckla.

Kommun 2: Alltså, jag har varit inne på huvudmannens styrning då så att vi har prioriterade mål. Men det är ju som jag var inne på inte hela sanningen, det kan vara så att man ser ett annat behov just i sin kontext. Alltså i fritids då. Och då får man alltså utgå från det såklart. För vi ska ju vara så nära eleverna som möjligt. Men det är ju, rektor och det är ju så lagen som styr det systematiska kvalitetsarbetet. Som leder det. Men vi är ju ett stöd för rektorn här inne. Och arbetsfördelningen är så på skolorna så är det också rektorn vem som avgör vem som ser till att man har ett systematiskt kvalitetsarbete som följer den strukturen som är bestämd.

Tre kommuner har i sitt arbete med fritidshemmets SKA tagit hjälp av utvecklingsledare och utbildningsstrateg. Efter kritik från Skolinspektionen har kommunerna fokuserat mer på fritidshemmets verksamhet och försökt att förtydliga verksamhetens SKA. Det har bland annat skett genom utbildningar i SKA, inspirationsdagar där de kommunövergripande målen har diskuterats, stödmallar samt handbok för att underlätta arbetet med SKA. Kommun 1 och 4 utmärker sig i deras försök att förbättra fritidshemmet. De berättade att de ofta besökte fritidshemmen och diskuterade direkt med fritidshemslärarna om eventuella problem och utvecklingsmöjligheter.

Kommun 1: Vi genomför verksamhetsbesök och då ställer vi också frågor kopplade till fritidshemmet.

Kommun 4: Vad är det för något som pågår hos oss, vad är våra vardagsproblem, och så gör förskolan också. Det tror jag är grunden till att man ... ehh ... själv... försöker begripa vad som pågår. Och ägna tid åt att vara ute... det här är första timmen som jag är här. Jag har varit ute fram tills nu.

Samtliga kommuner poängterar vikten av utvärdering och uppföljning. Hur den praktiskt genomförs i respektive kommun är likartad. Kommunerna berättar att utvärdering av SKA

först börjar hos fritidshemslärarna som i sin tur vidarebefordra sin utvärdering till rektor som gör en analys. Det går sedan vidare till respektive huvudman. Utvärdering och uppföljning ska ske kontinuerligt på fritidshemmen. Gemensamt för kommunerna är att huvudmännen arbetar nära de verksamma fritidshemslärarna, genom centrala uppföljningar, nätverksträffar och verksamhetsbesök. Kommun 2 har i sitt arbete med utvärdering och uppföljning en central uppföljning där politiker, huvudmän och verksamma lärare träffas.

Kommun 2: Eh, uppföljningen sker kontinuerligt i arbetslagen under hela året. Och det var också ett av våra mål när vi nu förbättrade vårt systematiska kvalitetsarbete. Att vi ville att det skulle ske kontinuerligt så att det inte vid något slut, liksom blev: "Ojda, fasen också!".

Kommun 2: Och det här är då lite unikt då, för då kommer, då tar vi med oss en politiker ut också som får träffa rektor, förstelärare och ofta är det en representant från fritidshem också. För då kan vi liksom se, "hur går det för er nu då?" och "vad behöver ni hjälp med?".

Kommun 3 utmärker sig också ut i sitt arbete med uppföljning och utvärdering. De anser att deras arbete sker nära fritidshemslärarna samt att de lyssnar på deras tankar och åsikter. De ska under kommande läsår börja ett mentorskap i samråd med fritidshemslärare, för att höga fritidshemmets kvalitet och likvärdighet.

Kommun 3: Vi upplever nog att och det fick vi från Skolinspektionen, att vi fått till det jättebra från det att vi fångade upp DÄR till att gå via rektorerna, som skickar in sin analys som vi trättar ihop verksamhetschefer, och sen till skolchefen och upp till politiken. Det jag, nu när jag mött väldigt många pedagoger i år för jag har jobbat jättenära pedagogerna i år, det är ju sen, och elever, det är ju tillbakaresan. Och återkopplingen. Vad hände liksom? Den, har vi blivit jättebra på det här nu behöver vi verkligen ..

Kommun 3: Och samtidigt så kommer vi att påbörja ett mentorskap där vi kommer att ha två fritidspedagoger som jobbar på fritids som ska få 10 % som sen vi sätter oss ner tillsammans med dem och funderar på vad av de här sakerna som faktiskt nu fritidspedagogerna ser behöver stärkas, förbättras och bevaras i våran kommun. Ska vi satsa på att göra likvärdigt i kommunen eh, så det är också ett sätt att, att höga kvalitén.

I samtliga kommuner är arbetet med fritidshemmets SKA nyligen reviderat och omorganiserat. Detta har i sin tur gjort det svårt med uppföljning, även om samtliga kommuner poängterar att det är viktigt. Flera huvudmän beskriver det planerade arbetet med fritidshemmets SKA men att de inte har hunnit följa upp det ännu, då det fortfarande är nytt.

Kommun 1: Ja alltså vi gjorde ju ... Jag började ju förra året så då gjorde vi förändringar i upplägget och det känns som att det är ... Det vet vi inte riktigt effekterna av ännu ... å i nuläget ... jag vet inte --- (namn på respondent)...ska du komma in med någon förändring? ...eh jag tycker att vi har fått in en tydlig struktur och den behöver vi nog köra ett par år för att se hur den fungerar ...

Kommun 3: Men jag tycker det, det vill jag gärna skicka med en sak. Och det är just det här, jag märker i min rektorsgrupp att det finns ett sug att, att lära och ta in fritids mer i .. Nu har inte det med nyanlända att göra men jag känner bara det att när vi diskuterar fritids så finns det ett sug över att det här kan inte jag och det här vill jag

lära mig, hur ska vi få till det bättre. Och det tycker jag har ökat under de två åren som jag har varit med. Att vi pratar fritids på ett mer medvetet sätt, och det tycker jag glädjer mig väldigt för det är ju en sån stor del. Och det har styrdokumentet bestämt att det ska vara! Så vi har inget val, så är det ju. Men jag tycker att det finns en, ja, vi är på godväg just nu.

Kommun 1 förtydligar att deras förändringar i fritidshemmets SKA skedde förra läsåret och att de i nuläget inte kan avgöra vilka effekter revideringen av SKA har gett. Kommun 1 anser att de behöver fortsätta med den reviderade strukturen för fritidshemmets SKA för att se vad som fungerat samt vad som behöver åtgärdas. Kommun 3 uppmärksammar fritidshemslärarnas intresse av att utvecklas och förbättras, det har uppmärksammats i rektorsgrupper och i samtal med verksamma fritidshemslärare. Kommun 3 lyfter också styrdokumentet som finns för fritidshem, det uppmärksammar fritidshemmet verksamhet och gör berörda aktörer med medvetna på fritidshemmets uppdrag.

6.3 Mottagande av nyanlända elever

I samtliga kommuner finns det nyanlända elever dock skiljer sig antalet åt. I kommun 4 är 20 % av fritidshemmets elever nyanlända, medan det i kommun 2 endast är 7 %. I resterande två kommuner varierar också antalet nyanlända elever, men gemensamt för samtliga är att det inte finns några särskilda rutiner för nyanlända elevers mottagande på fritidshem. Men det finns visioner om att skapa rutiner för mottagandet. Kommun 2 ska till hösten 2018 starta en grupp som består av representanter från kommunens respektive fritidshem samt ansvarig rektor. De ska tillsammans driva och utveckla nyanlända elevers mottagande och lärande i fritidshemmen.

Kommun 2: Det börjar ju på höstterminen och då börjar de här insatserna. Vi har engagerat en rektor som har huvudansvaret för utvecklingspunkten som är knuten till fritidshemmet och den rektorn kommer att samarbeta med den punkten i en speciell grupp som vi har här i kommunen som heter "Världens bästa fritids", där det finns representanter från varje fritidshem. Tanken är att den rektorn i de gruppen ska...ehm.. driva den här utvecklingspunkten som är knuten till fritidshemmet kring nyanländas lärande.

I mottagandet fokuserar samtliga kommuner på den nyanlända elevens integrering med den obligatoriska skolan. Där finns det tydliga rutiner i mottagande, kartläggning av färdigheter och kunskaper samt rätt till modersmålsundervisning. En kommun beskriver nyanlända elever på fritidshemmet som en naturlig del, där det inte spelar någon roll var eleven kommer ifrån. Den grundsyn som genomsyrar verksamheten är att alla kan inkluderas, utan specifika riktlinjer för hur mottagande och fortsatt undervisning ska ske. Respondenten betonar också att kunskapen kring fritidshem inte finns fullt ut hos alla rektorer.

Kommun 3: Mm .. På något sätt så tycker jag, att där jag har varit, nu har jag varit på två skolor och varit ansvarig för fritids, så ingår dem som en naturlig del. Och jag tycker inte att man särskiljer, det klart att det finns en problematik om man inte kan språket eller. Men igår liksom i gruppen och dem blir en del av barngruppen, sen om man kommer från Somalia eller Jönköping det spelar ingen roll. Så att det är den grundsynen på något sätt – tycker jag. Som genomsyrar. Ehm, och sen så tror jag och jag vet att det ser olika ut. Och det är också någonting som kommer fram i vår rektorsgrupp, jag tror det har att göra med det som --- (namn på respondent) pratade om tidigare med att tidigare i kommunen så har inte rektorerna haft ansvar för fritidshemmet. Så kunskapen kring fritidshemmen finns inte fullt ut hos alla rektorer,

vilket man är medveten om och också behöver jobba med. Men det betyder också att man ibland glömmer den delen, och inte för att man inte vill utan för att man inte har kunskapen. Så det behöver vi också jobba med.

En annan kommun visar en handbok i mottagande av nyanlända elever. Denna är specifikt utformad för den obligatoriska skolan och särskilda rutiner för fritidshemmets verksamhet finns inte.

Kommun 2: Den är ganska nyligen, ehm, gjort. Det som händer först är att dem har ett mot, eh, mottagningsamtal. Ja ni kan ju läsa innantill här. Men .. det man ser om dem, det man ser är om det finns någon befintlig kartläggning. Annars så gör man då en kartläggning. Man gör kartläggningen då. Och i vår kommun har vi inget mottagningscenter eller så, utan dem, eh, hamnar direkt på respektive skola. På --- (namn på skola) har vi haft flest nyanlända, så där har det funnits en förberedelseklass. Men den är inte säker att den behöver vara kvar utan den ... Vi tar emot färre nu.

De rutiner som finns för mottagande av nyanlända elever är liknande i samtliga kommuner. Elevernas färdigheter och kunskaper kartläggs och eleven börjar sin skolgång i antingen förberedelseklass eller i ordinarie skolklass. Förberedelseklasserna varierar i respektive kommun, i kommun 3 finns flera förberedelseklasser medan det i kommun 2 blir färre. Kommun 3 utmärker sig i sin mottagningsprocess. Där finns ett Centrum för flerspråkighet (CFF) som sköter all mottagning av nyanlända elever. Där arbetar en verksamhetsledare som är först med att välkomna nyanlända elever. CFF skapades i syfte att ge alla nyanlända elever en likvärdig mottagning. Anledningen till att kommun 3 är så förberedda beror på att de år 2013 fick ta emot en stor flyktingström. Kommun 2, 3 och 4 har dock inga specifika rutiner för mottagande på fritidshem.

Kommun 2: Ehm, alltså det är ju, de här rutinerna som är framtagna, dom är ju, de har ju vår samordnare tagit fram tillsammans med rektorer. Och rektorerna i sin tur kommunicerar med samtlig personal. Men det klart, vi har ju inga specifika eh, rutiner just i fritidshemmet. Så det här handlar ju mycket om att komma in i sin skola.

Kommun 3: Vi har ju ett gemensamt mottagande och har valt det sedan några år tillbaka, egentligen fick vi en stor grupp anhöriginvandring som kom till oss år 2013. Så vi var nästan två år före Sverige, när dem fick den stora chocken när den stora invandringen totalt sett i Sverige då flyktingströmmen då. Och där redan då märkte vi att, att det blev en olikvärdig mottagande. Vi hade väldigt olika förutsättningar att kunna ta emot på skolorna. Ehm, så att nu har vi samordnat det så nu har vi något som vi kallar för Centrum för flerspråkighet och det är en verksamhetsledare där som heter --- (namn på verksamhetsledaren). Så alla, vi har en ingång där kan man säga. De tar emot, skolplaceras, och i och med en skolplaceringen så blir det också en fritidshemsplacering om man har behov av det. Och eh, och sen så kartlägger man där och gör egentligen en bedömning då, som ligger till grund för rektor att besluta om placering och så. Så att .. Så ser mottagandet ut.

Kommun 4: Utan vi jobbar med förberedelseklass, ibland har vi haft en och ibland har vi haft två och ibland tre. Det beror på mängden barn som kommer då. Och där görs en kartläggning, alltså vad har man med sig och vad kan man och så vidare.

Två av kommunerna har hjälp av antingen en samordnare eller verksamhetsledare i mottagandet av nyanlända elever. Hur denna samordnare/verksamhetsledare arbetar varierar men deras främsta fokus är att inkludera eleven i den obligatoriska skolan. I kommun 2 finns det en samordnare för nyanlända elever som arbetar 50 %. Det finansieras genom bidrag från staten.

Kommun 2: Ja .. våra nyanlända elever börjar ju, eh, är ju på fritids om de inte har något annat önskemål. Och vi har väldigt få nyanlända elever – såklart. Eller såklart säger jag men vi är ju liten kommun och vi har kanske 30-tal. Så vi har haft ganska så låg kompetens för vi har inte haft så mycket nyanlända elever innan. Men nu har vi gjort en ganska stor omfattande satsning, kopplar till nyanlända elever. Eh .. vi har ju till exempel fått en samordnare som samordnar allting.[...] Och hennes, hennes uppdrag är då att, eh att eh, försöka få igång en organisation så vi får rutiner när vi tar emot nyanlända och när vi liksom får eh, en samordning när dem är i vår verksamhet. Och också samordning kring eh, studiehandling och modersmål.

En gemensam nämnare för samtliga kommuner är att det inte finns någon individuell uppföljning för nyanlända elever. En kommun beskrev det som att när eleven har placerats i sin skolklass är hen inte längre nyanländ och ska därför bedömas likvärdigt.

Kommun 3: Vi får ju inte särskilja dem.

Kommun 3: Och då liksom då var dom 14 stycken, men det var ju 14 individer. Så det har vi nog jobbat mycket med att i början har dom ju rätt till en prioriterad timplan, dem har rätt till att kunna, men sen när det året har gått och när dem inte ska vara i förberedelseklass längre då är det ju precis som alla elever, i så fall är det en anpassad studiegång, det är särskilt stöd om dem behöver för att utvecklas. Vi ser inte att vi har gjort några specifika, utan det är det som är nationellt. Att man har rätt till det i början ... mm.

En kommun utmärker sig då de har inlett ett samarbete med Skolverket för att förbättra sitt mottagande och fortsatta undervisning för nyanlända elever, både i den obligatoriska skolan och på fritidshemmen. Detta samarbete är fortfarande under planering och har inte påbörjats.

Kommun 1: Jag tänker uppföljningar knutet till det här samarbetet med skolverket, där får vi ju se exakt hur det kommer att se ut beroende på vad vi beslutar oss för att utveckla och på vilket sätt men det är tydligt att det kommer ske en uppföljning där vi kommer mäta effektmålen. Alltså vad har det här gett för effekt för eleverna i fritidshemmet. För det kräver skolverket i det här samarbetet.

När frågan om uppföljning görs för nyanlända elever väckte vi ett intresse hos respondenten.

Kommun 2: Mm ... Nej jag vet inte det. Vilket ju är, vi borde kolla upp. Så det är ju bra att ni ställer frågan.

Kommun 2: Jag är lite dålig på detta men ehm .. Jag tror inte det har funnits eh, stora behov av att ha särskilda rutiner för nyanlända på fritids, i alla fall har vi inte hört någon efterfrågan om det. Men det är möjligt att vi har, behöver, behövs ses om det finns såna behov.

Kommun 2 berättar att hen inte vet om det görs någon uppföljning för nyanlända elever i deras mottagande eller fortsatta undervisning. Kommun 2 poängterar dock att det är någonting som bör kollas upp och att vår fråga väckte intresse. Kommun 2 fortsätter att berätta att de inte upplevt att det behövs några särskilda rutiner för nyanlända elever på fritidshem, då det inte efterfrågats av fritidshemslärare. Än en gång väcker frågan ett intresse hos respondenten och hen ska se om behovet finns.

7. Diskussion

I detta avsnitt behandlas resultatdiskussion med koppling till vår tidigare bakgrund samt studiens resultat. Följande rubrik är också metoddiskussion där studiens metod lyfts och fortsatt forskning.

7.1 Resultatdiskussion

Gemensamt för alla fyra intervjuer var att respondenterna förväntade sig att bli kritiskt ifrågasatta. Detta på grund av att våra frågor handlade om hur de planerar, organiserar och utför sitt arbete. Vi förväntade oss inte att huvudmännen skulle känna sig osäkra då vår studie endast fokuserade på hur de rekontextualiserar policydokument i sina respektive verksamheter. Med andra ord ville vi undersöka hur de faktiskt arbetar. Det gedigna intresset att undersöka hur huvudmän arbetar grundar sig i att vi själva har ett stort intresse för skolans styrning och organisation. Men också i att vi båda har ambitioner att en dag ha en ledd yrkesposition inom skola och barnomsorg. Huvudmännens nervositet inför intervjuerna tolkar vi som en varningsklocka: Är de inte nöjda med sitt arbete? Hur arbetar de egentligen? I samtliga intervjuer fick vi konkreta svar på hur de arbetar och rekontextualiserar policydokument men gemensamt var att alla fortfarande förtydligade att de var i startgroparna. Vi märkte tidigt i intervjuerna att kombinationen av fritidshemmets SKA och nyanlända elever inte existerade. De separerades som två egna arbeten. Vad det egentligen betyder är att det i nuläget inte finns något konkret arbete med SKA med fokus på nyanlända elever. Denna information gjorde att intervjuernas riktning förändrades och istället för att undersöka SKA med fokus på nyanlända elever blev det istället två separata spår.

I tre av kommunerna har Skolinspektionen gett anmärkningar och kritik om fritidshemmets SKA. Detta inom en tidsperiod av tre år. Detta tolkar vi som en effekt av att fritidshemmen inte har prioriterats på samma sätt som den obligatoriska skolan. Flera av kommunerna beskriver att deras anmärkning och kritik har gett dem en spark i baken när det kommer till fritidshemmets kontext. Ska det behövas påbackningar från Skolinspektionen för att den verksamheten ska lyftas och prioriteras likt övrig skolverksamhet. Under läsåret 2017/2018 går 1 050 000 elever i grundskolan, 46 % av dessa elever är inskrivna på fritidshem (Skolverket, 2018). Med ansvar för så många elevers fritid samt undervisning måste verksamheten omringas av tydlig struktur, policydokument men också kompetent ledning. Flera huvudmän berättar i intervjuerna att det saknas kunskap om fritidshemmet och att den verksamheten har prioriterats annorlunda än den obligatoriska skolan, särskilt i arbetet med mottagande och undervisning för nyanlända elever.

De policydokument som finns att stödja sig på riktar sig inte till fritidshemmets verksamhet eller lärare. Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever nämner att de rekommenderas för den obligatoriska skolan och gymnasieutbildningen. I detta dokument nämns fritidshemmet sju gånger – sex gånger som ord i referenser och en gång under övrig skolpersonal. Där nämns även andra yrkesbefattningar som i jämförelse med en fritidshemslärare inte har ett undervisande uppdrag. I samtliga kommuner var det svårt för

huvudmännen att förhålla sig till enbart fritidshem och de tenderade att berätta engagerat om den obligatoriska skolan. Där finns tydliga rutiner för mottagande och fortsatt undervisning för nyanlända elever. Det finns förberedelseklasser, mottagningscentrum, rätt till undervisning på sitt modersmål, kommunal samordnare samt styrdokument. Inget av detta finns på respondenternas fritidshem. I flera av intervjuerna nämner respondenterna att särskilda rutiner för fritidshemmet inte har efterfrågats av fritidshemslärare och de anser att det inte har behövts. Vi är inte säkra på om nationella policydokument kan underlätta arbetet med nyanlända elever, då vi är en yrkesgrupp som är experter på flexibilitet och socialt samspel. Men om det behövs för andra lärargrupper varför ska då fritidshemmet exkluderas? Våra egna upplevelser från utbildningen förtydligar att lärares situation i relation till mottagande och fortsatt undervisning för nyanlända elever, grundar sig i deras egna sätt att improvisera fram en hållbar undervisning. Detta styrker även Taylor (2008) som beskriver att skolor och lärare på egen hand får improvisera ihop vad som passar bäst för de nyanlända eleverna.

En nackdel med att det inte finns nationella policydokument för kommuner och fritidshem att följa är att mottagandet och den fortsatta undervisningen för nyanlända elever blir icke likvärdig. Idag kan kommuner och fritidshem själva bestämma hur deras mottagande går till, vilka resurser som tilldelas samt vem som gör vad. Detta beskriver även Bergendorff (2014) att nyanlända elevers utbildning inte regleras av skolans styrdokument. Myndigheten för skolutveckling (2005) och Skolinspektionen (2009) har också påpekat brister i kommuner och skolors egna mottagningsprocesser av nyanlända elever. Bara i de fyra kommuner som vi har intervjuat har mottagandet sett olika ut. Det gäller även kommunernas förutsättningar. En av kommunerna hade 7 % nyanlända elever på sina fritidshem, men hade en samordnare som arbetade enbart med nyanlända elevers lärande. I jämförelse med en annan kommun som hade 10 % nyanlända elever på fritidshemmen och där fanns ingen samordnare för nyanlända elever eller struktur för mottagande. Elever ska vart de än befinner sig i landet ha rätt till likvärdig undervisning. Bara genom denna undersökning syns markanta skillnader mellan två jämlika kommuner i samma län.

I samtliga kommuner är arbetsfördelningen med SKA likartad. Gemensamt är att huvudmän har det yttersta ansvaret och att hen fördelar arbetet vidare till rektor, som in sin tur ska ge rätt förutsättningar för fritidshemslärarna att kunna utföra sitt arbete. Vi anser att det finns en tydlig struktur och organisation kring fritidshemmets SKA men att det också var i en inledande fas. I intervjuerna frågade vi inte om anledningen till varför fritidshemmets arbete med SKA inte hade utvecklats mer. Vi anser att det kan bero på att fritidshemmet nyligen fick ett eget kapitel i Lgr11 där uppdraget och verksamheten förtydligades. Detta har vi uppmärksammat i efterhand och önskar att vi hade diskuterat. Lager (2015) förtydligar i sin doktorsavhandling att det finns en selektiv kunskap om fritidshemmet, hur det ska bedrivas och vad verksamheten egentligen ska innehålla. Det gör att arbetet med fritidshemmets SKA blir eftersatt.

Likt uppföljning av SKA frågade vi respondenterna om uppföljning av nyanlända elever. Även här var det gemensamt att ingen följde upp mottagandet eller den fortsatta undervisningen för nyanlända elever, varken i skolan eller på fritidshemmen. Elevernas förmågor, färdigheter och kunskaper kartlades innan de placerades i respektive skolklass men efter det gjordes ingen speciell uppföljning. En nyanländ elev har rätt till att få vara nyanlända elev i fyra år efter att hen har påbörjat sin utbildning i svensk skola (SFS 2010:800). Med detta ingår en rättighet om individanpassad studiegång som möter eleven där hen befinner sig. Hur kan detta ske utan uppföljning? Vi tror att uppföljning är nyckeln till fortsatt lärande både för eleven och skolorganisationen. Där finns möjlighet att se vad som har fungerat och vad

som behöver förbättras. En kommun berättade att de inte fick urskilja nyanlända elever efter placering i ordinarie skolklass. Det finns en nationell definition av en nyanländ elev och varför skulle denna inte gälla efter ett år i förberedelseklass? Idag grundar sig utbildning i att alla verksamheter ska vara inkluderande. Alla elever ska få rätten att vara med i alla skolans situationer. I denna utgångspunkt ställs våra egna åsikter på sin spets, för individanpassad och likvärdig undervisning är inte samma för alla. Att urskilja nyanlända elever i detta sammanhang ser vi som positivt då det kan kräva ett annat sätt att strukturera sin undervisning. Det gäller generellt för alla elever, ingen är den andre lik. I detta fall är definitionen av en nyanländ elev fylld med rättigheter och inte skyldigheter. Det måste tillgodoses för att ge eleven en individanpassad och likvärdig undervisning.

7.2 Metoddiskussion

Redan innan studien var vi intresserade av att undersöka en huvudmans relation till fritidshem. Det har bidragit till intressanta intervjuer med kompetenta huvudmän. Vi har märkt att deras intresse att delta i undersökningen har varit stort, och de har efteråt ifrågasatt sitt eget arbete. Samtliga kommuner var intresserade av att ta del av det färdiga arbetet.

Inspiration till studien fann vi i Karin Lagers doktorsavhandling (2015) och den teoretiska utgångspunkten policy enactment-teorin. Det uppmärksammar det som vi har funderat över under vår utbildning: hur huvudmän rekontextualiserar policydokument för fritidshemmets kontext. Det är ett diffust område då fritidshemmet grundar sig på nationella skrivningar som förklarar verksamheten och uppdraget, men det styrs också av huvudmäns tolkningar. För hur verksamheten organiseras styrs av rekontextualisering av policydokument.

I studien har undersökningsmetoden varit halvstrukturerade intervjuer. Denna form av metod gav utrymme för diskussion och flexibilitet. Vi utgick från en intervjuguide med stödord för att tillgodose studiens tillförlitlighet men också för att styra samtalet mot studiens syfte. Innan intervjuerna fick respondenterna ta del av intervjuguiden och stödorden. I denna studie ville vi verkligen fokusera på fritidshem och därför skickade vi ut frågorna innan, för att förbereda dem på att fokus ligger på fritidshemmen. På tre av intervjuerna hade respondenterna skrivit ut intervjuguiden och stödorden och använde det som ”mall” under intervjun vilket gav tydliga svar på våra frågor. Den fjärde respondenten hade inte läst intervjuguiden och tyvärr blev den intervjun inte lika utförlig och användbar i efterarbetet. I den intervjun svävade respondenten iväg till andra områden och hade svårt att förhålla sig till fritidshem. Då kommun 4 inte hade förberett sig med vår intervjuguide kunde vi tydligt se att utskicket gav ett positivt resultat, då de resterande respondenterna var förberedda. I intervju med kommun 4 hade en strukturerad intervju gett mer användbara svar i jämförelse med studiens syfte. Det var inget vi kunde förutspå innan, utan styrdes av huvudmannens pratglada personlighet.

Intervjuerna skulle ske med fyra kommuner där tre av dem hade två respondenter närvarande. I en av dessa kommuner fick samordnaren förhinder och kunde inte medverka. Detta påverkade intervjun då denna samordnare endast arbetade med nyanlända elevers lärande. Trots detta anser vi att intervjun gav tillräckligt med information för att kunna användas i studien. På grund av tidsaspekten var det inte möjligt för oss att genomföra fler intervjuer, vilket var synd då fler huvudmän ville delta. Dock hade inte de huvudmännen möjlighet att medverka inom vår tidsram för arbetet. Men då fler respondenter närvarade vid samtliga intervjuer anser vi att antalet ändå är tillräckligt. Detta då studien inte gör någon generalisering utan endast undersöker hur huvudmän förhåller sig och rekontextualiserar policydokument.

7.3 Fortsatt forskning

Forskning av fritidshemmets SKA, med eller utan fokus på nyanlända elever, är ett svagt beforskat område där det finns mycket mer att undersöka. Vår förhoppning är att forskning inom detta kommer att öka i samband med fritidshemmets egna kapitel i Lgr11. Nästa steg i arbetet med denna undersökning hade varit att uppmärksamma hur fritidshemslärare uppfattar sina förutsättningar och möjligheter med SKA, samt hur och om tydliga riktlinjer i nationella skrivningar hade underlättat eller försvårat arbetet inom fritidshem. Vi hade också velat intervjua fler huvudmän för att kunna göra ett generaliserbart resultat.

Fortsatt forskning hade också kunnat vara om nationella riktlinjer för mottagande av nyanlända elever hade bidragit till en mer likvärdig och individanpassad undervisning och vistelse i fritidshemmet.

Vi vill också rikta en utvecklingsmöjlighet hos Skolverket, att i deras rekommendationer inkludera fritidshemmets verksamhet och lärare. Detta då vi har ett undervisandeuppdrag och bör kategoriseras tillsammans med andra lärarkategorier. Vi tror att en sammanslagning i lärargrupperna hade bidragit till ett mer jämlikt mottagande där båda verksamheterna prioriteras.

8. Referenser

- Andersson, B. (2013). *Nya fritidspedagoger: I spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. (Doktorsavhandling). Umeå: Umeå universitet. Hämtad 2015-10-15 från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:603114/FULLTEXT02>
- Ball, S.J., Maguire, M., & Braun, A. (2012). *How schools do policy: Policy enactments in secondary schools*. Oxon: Routledge.
- Bergendorff, I. (2014). Nyanlända elever i Sverige. I G. Kästen-Ebeling & T. Otterup. (Red.), *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever* (s.31-48). Lund: Studentlitteratur AB.
- Bergh, A. (2011). *Why quality in education – and what quality?: A linguistic analysis of the concept of quality in Swedish government texts*. *Education Inquiry*, 2(4), 709-723.
doi: <http://dx.doi.org/10.3402/edui.v2i4.22008>
- Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande. En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Vetenskapsrådets rapportserie 6:2010.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Fjällhed, A. (2012). Interkulturalitet – att finna möjligheter! I K. Goldstein-Kyaga, M. Borgström & T. Hübinette. (Red.), *Den interkulturella blicken i pedagogik. Inte bara goda föresatser* (s. 43-62). Huddinge: Södertörns högskola.
- Fjällhed, A. (2013). Finna möjligheter – flyktingbarn i skola och fritidshem. I A. Fjällhed & M. Jensen. (Red.), *Barns livsvillkor. I mötet med skola och fritidshem* (s. 139-156). Lund: Studentlitteratur AB.
- Gillham, B. (2008). *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande*. Malmö: Studentlitteratur.
- Lager, K. (2010). *Att organisera för kvalitet. En studie om kvalitetsarbete i kommunen och förskolan*. (Doktorsavhandling). Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/24068/1/gupea_2077_24068_1.pdf
- Lager, K. (2015). *I spänningsfältet mellan kontroll och utveckling: En policystudie av systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet*. (Doktorsavhandling). Göteborg: Göteborgs universitet.
Hämtad från https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/40661/2/gupea_2077_40661_2.pdf

- Lager, K., Sheridan, S., & Gustafsson, J. (2015). Systematic quality development work in a Swedish leisure-time centre. *Scandinavian Journal of Educational Research*, doi:10.1080/00313831.2015.1066434. Hämtad från <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00313831.2015.1066434>
- Myndighet för skolutveckling. (2005). *Vid sidan av eller mitt i? – om undervisningen för sent anlända elever i grund- och gymnasieskolan*. Hämtad 17 maj, 2018 från https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf1856.pdf%3Fk%3D1856
- Pihlgren, A. S. (2013). Att planera för lärande och utveckling - individuella utvecklingssamtal och IUP. I L. Lindström, V. Lindberg & A. Petterson. (Red.), *Pedagogisk bedömning. Om att dokumentera, bedöma och utveckla kunskap* (s. 85 – 107). Stockholm: Liber AB.
- Pihlgren, A. S. (2017). *Fritidshemmets mål och resultat: Att planera och utvärdera*. Lund: Studentlitteratur.
- Prop. 2017/18:9. *Skolstart vid sex års ålder*. Hämtad från <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2017/09/prop.-2017189/>
- Rohlin, M. (2012). *Fritidshemmets historiska dilemman: en nutidshistoria om konstruktionen av fritidshemmet i samordning med skolan*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet
- Skolinspektionen. (2009). *Utbildning för nyanlända elever – rätten till en god utbildning i en trygg miljö. Övergripande granskningsrapport 2009:3*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket. (2015). *Systematiskt kvalitetsarbete - för skolväsendet. Allmänna råd med kommentarer*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2016). *Utbildning för nyanlända elever. Allmänna råd med kommentarer*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2017). *17 000 fler nyanlända i grundskolan*. Hämtad 24 april, 2018, från <https://www.skolverket.se/om-skolverket/press/pressmeddelanden/2017/17-000-fler-nyanlanda-i-grundskolan-1.259336>
- Skolverket. (2018). *Statistik om fritidshem*. Hämtad 24 april, 2018 från <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/fritidshem>
- Skowronski, E. (2013). *Skola med fördröjning: nyanlända elevers sociala spelrum i ”en skola för alla”*. (Doktorsavhandling). Lund: Lund Universitet. Hämtad 17 maj, 2018, från <http://portal.research.lu.se/ws/files/6318657/4067832.pdf>

- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Taylor, S. (2008). Schooling and the settlement of refugee young people in Queensland; '...The challenges are massive'. *Social Alternatives* 27(3), 58–65.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4. uppl). Lund: Studentlitteratur.
- UNHCR. (u.å.). *Sverige för UNHCR. FN:s flyktingorgan*. Hämtad 16 april, 2018, från <https://sverigeforunhcr.se/>
- UNICEF. (2018). *Varje dag tvingas barn på flykt från sina hem*. Hämtad 2 maj, 2018, från <https://unicef.se/fakta/barn-pa-flykt>
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad den 20 april, 2018, från https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Bilaga 1

Hej!

Vi är två studenter från Jönköping University, som tar examen nu till våren. Vi studerar Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem och ska nu göra ett examensarbete. Syftet med studien är att undersöka hur det systematiska kvalitetsarbetet organiseras på fritidshem för mottagande och arbete med nyanlända elever. Detta ur ett huvudmannaperspektiv och hur det kommuniceras till berörda aktörer på fritidshemmen. Skulle du kunna tänka dig att delta?

Studien kommer att samla in material genom intervjuer där vi utgår från en guide med halvstrukturerade frågor. Intervjun kommer att ske v.17-18. I intervjun kommer du att vara anonym (både ditt namn samt kommun) och du har rätt att själv styra över hela din medverkan. Den information som vi får av intervjuerna kommer endast att användas för studiens syfte. Intervjun tar max 1h.

Om du har några frågor får du gärna kontakta oss, antingen här på mail eller över telefon!

Ha det så bra och tack på förhand,

Med vänliga hälsningar,

/ Michaela Andersson, 0730- 28 79 27

Jennifer Forssblad, 0705 - 08 13 41

Bilaga 2
Intervjuguide

Frågor:	Stödord:
Berätta om er fritidshemsverksamhet i kommunen ..	<ul style="list-style-type: none"> • Hur många fritidshem • Hur många inskriva elever • Utbildad personal, miljöer. • Nyanlända elever • Elever som har varit på flykt
Hur arbetar ni med det systematiska kvalitetsarbetet på fritidshem ..	<ul style="list-style-type: none"> • Långsiktig planering • Uppföljning • Utvärdering • Eventuella åtgärder – resursfördelning • Samverkan
Hur ser er styrning och arbetsfördelning ut med fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete?	<ul style="list-style-type: none"> • Styrning • Ansvarig • Kommunikation • Uppföljning • Utvärdering
Vilka nationella skrivningar utgår ni ifrån i arbetet med systematiskt kvalitetsarbete, med fokus på nyanlända elever?	<ul style="list-style-type: none"> • Lgr11, kapitel 1-2 & 4. • Allmänna råd för utbildning för nyanlända elever • Allmänna råd, systematiskt kvalitetsarbete
Hur ser mottagandet ut av nyanlända elever?	<ul style="list-style-type: none"> • Mottagningsprocess • Inskolning och placering
Vilka elever har rätt till fritidshem i er kommun?	<ul style="list-style-type: none"> • Nyanlända elever • Behovsplacering, ex. socialt och språk. • Elever som har flytt
Vilka rutiner har ni utformat för nyanlända elever på fritidshem?	<ul style="list-style-type: none"> • Långsiktig planering för mottagande och utbildning, för enskild elev. • Kompetensutveckling, fortbildning • Informationstillfällen • Lärarens egen praktik

	<ul style="list-style-type: none"> • Tolk • Information på modersmål • Bedömning, ex. sociala mål
Hur kommuniceras informationen kring arbetet med nyanlända elever till berörda aktörer på fritidshemmen?	<ul style="list-style-type: none"> • Fysiska möten • Planeringar • APT • Med rektor
Hur ser uppföljningen ut för nyanlända elever?	<ul style="list-style-type: none"> • Bedömning • Åtgärder • Samråd med aktuella aktörer från fritidshem och rektor
Berätta hur ni tycker att detta arbete med nyanlända elever på fritidshem fungerar	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikation • Systematiskt och kontinuerligt • Kompetens • Tid
Finns det något i arbetet med fritidshemmets systematiska kvalitetsarbete med fokus på nyanlända elever som ni vill förbättra eller förändra?	
Är det något mer som ni vill ta upp/berätta	